

Buohtastahte dálkki ja dálkkádaga. Bardde dán skovvái čuovvovaš fágadoahpagiid rivttes sadjái.

Fágadoahpagat:

troposfeara

stráhtosfeara

temperatuvra

biegga

beaivetemperatuvra

arvi

globála liekkadeapmi

gaskamearalaš temperatuvra

muohtti

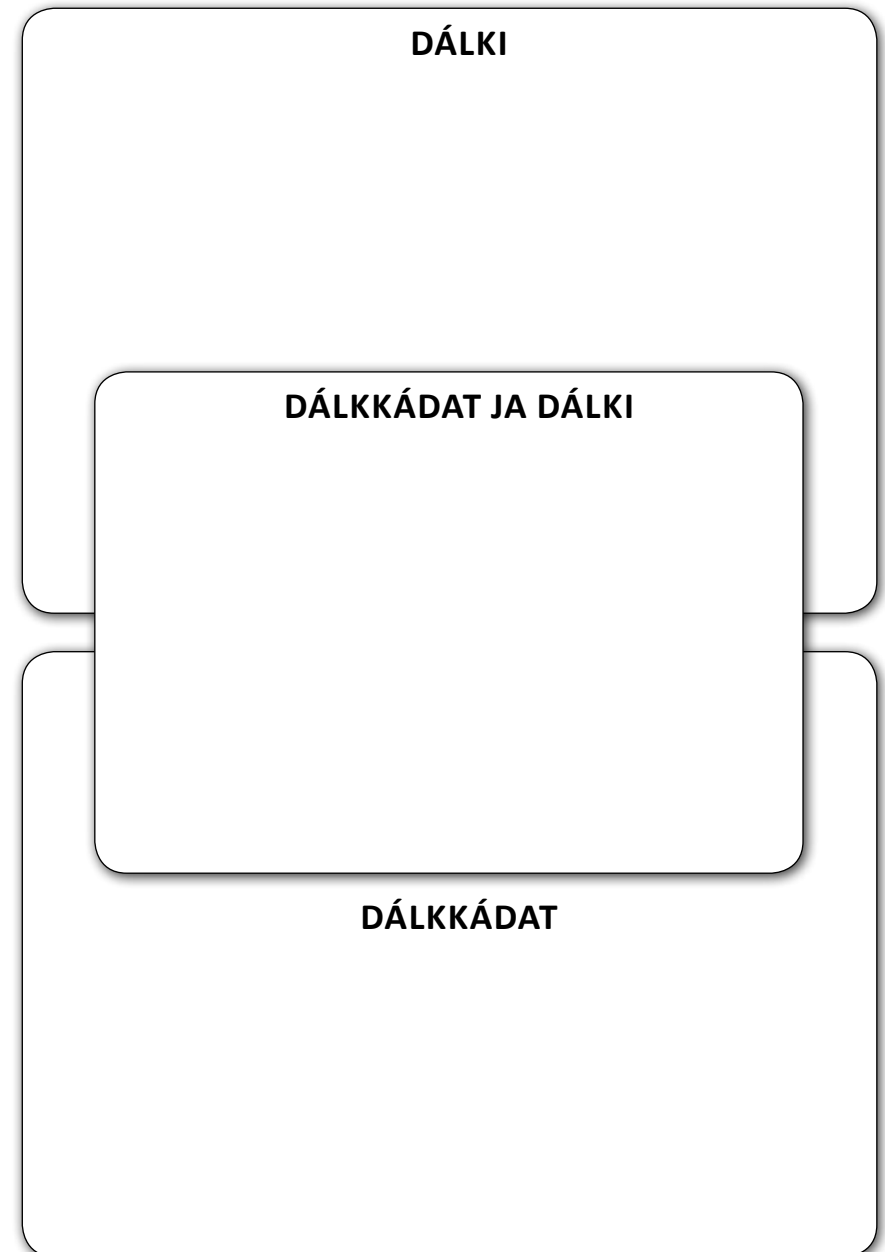
šaddovistegássat

báhkka

stoarbma

beaivvadat

Čále:

Čilge dáid fágadoahpagiid. Don it oaččo geavahit sániid mat leat listejuvvon sáni vuolábeallái.

Čále

Dálkkádatrievdan

atmosfeara
temperatuvra
buvttadeapmi
geavaheapmi
njuoskkadat

Čále

Atmosfeara

máilmmiávus
fotosyntesa
suonjardeapmi
ozongierdu
lievllistit

Čále

Njuoskkadat

arvi
muohti
šlahti
čuorpmastat
savda

Čále

Šaddovisteglássa

beivvášsuonjar
atmosfeara
temperatuvra
fossiila boaldámušat
H₂O ja CO²

Čilge dán govvosa!

Čále

Daga dán tekstii strukturerejuvvon jurddakártta. Don sáhtát girjjis, eará girjjiin ja/dahje nehtas ohcat eambo dieđuid maid lasihat jurddakártii. Muite gáldokritihkkalaččat árvvoštallat nehtasiidduid.

Čále

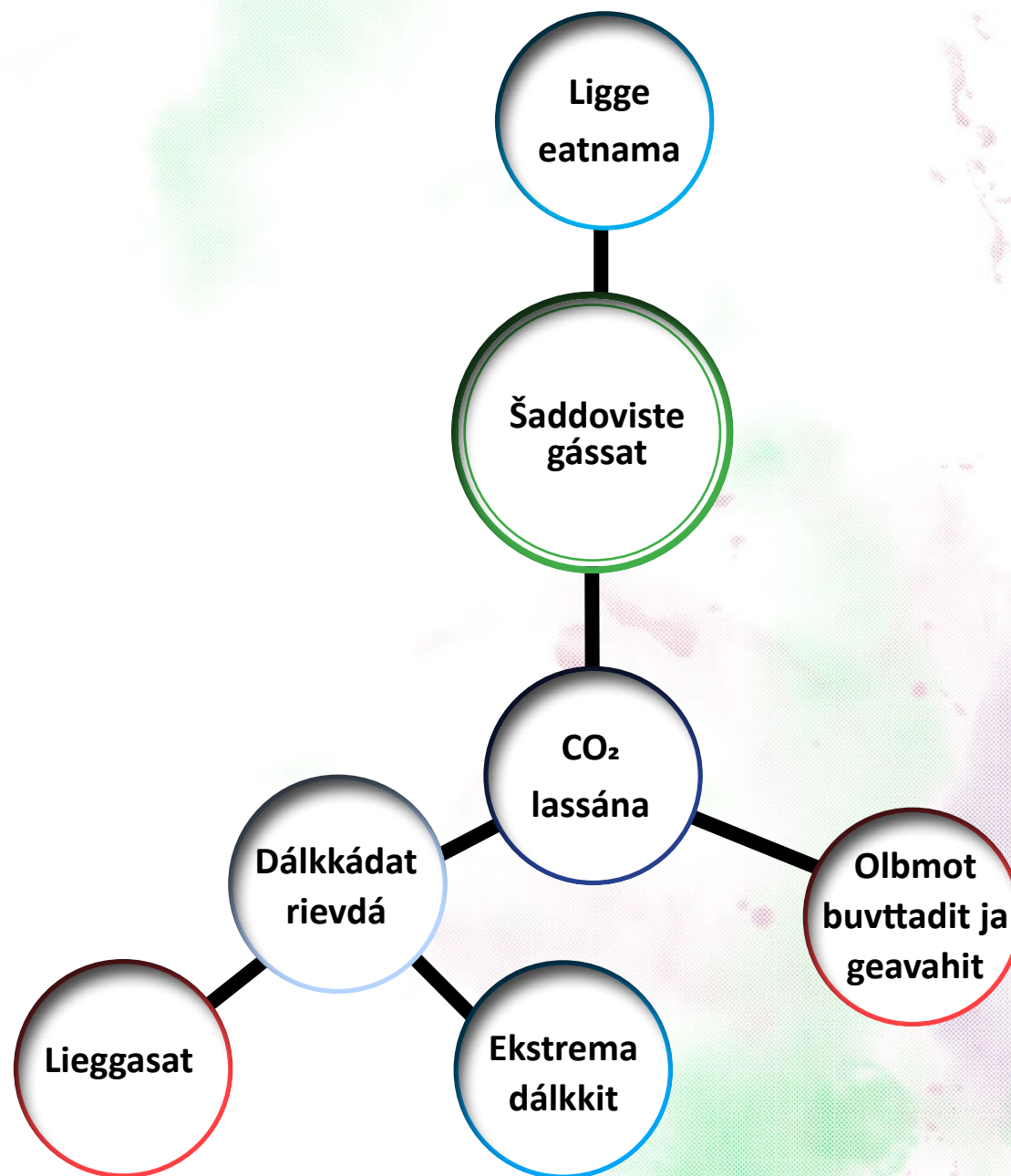
Atmosfeara

Atmosfeara lea eatnama áibmogeardi. Dat sistsidoallá nitrogena, oksygena ja čáhcelievlla. Atmosfeara ollá mánnga čuohte km máilmmiávvosii, muhto oksygena uhccána mađe guhkkelii máilmmiávvosii dat ollá. Atmosfearas leat mánnga gearddi, muhto dás mii namuhit dušše troposfeara, stratosfeara ja mesosfeara. Troposfeara lea lagamus eatnama ja das mii vuongat ja eallit. Troposfearas šaddá dálki. Stratosfearas lea ozongássa mii lea dego gierdu mii suodjala min váralaš beaivvášsuonjardeami vuostá. Mesosfearas lea hirpmus buolaš buolaš, ja doppe ii leat čáhci muhto metánagássa, jiekŋakrystállat ja gavjepartihkkalat.

Geavat iežat jurddakártta vuodđun ja mital ceahkis/joavkkus njálmmálaččat atmosfeara birra.

Dá lea strukturerejuvvon jurddakárta šaddovistegássaid birra.

Geahčat dan ja čále fágateavstta dan mielde. Geavat girjji ja/dahje eará gálduid.

Dárbbašuvvo:

- Távval masa sáhtta čállit guktui beallái.
- Juoidá mainna čállá távvalii.
- Gažaldagat.

Čilgehus:

Juoge luohkká guovtti jovkui. Nubbi joavku manná nuppi beallái ja nubbi fas nuppi beallái távvala, vai eai oainne guđet guimmiid vástádusaid. Juohke joavku oažžu dán báhpira mas čužžot visot gažaldagat maid galget máhttit vástidit. Joavku čuožžu maŋjalága ráiddus.

Vuosttaš oahppi oažžu báhpira ja son lohka gažaldaga (jaskadit). Dasto son viehkala ovddus távvalii, čállá gažaldat nummara ja vástádusa. De son viehkala ruovttoluotta ja addá báhpira nubbái gii ráiddus čuožžu, ja ieš manná ráiddu geahččái.

Nubbi dahká dan seammá, muhto vástida nuppi gažaldaga. Ná joatka gilvu dassá go buot gažaldagat leat vástiduvvon čálalaččat távvalii.

Go joavku lea geargan de čurve: GEARGAN.

Oahpaheaddji lohka čuoggáid ja joavku oažžu – (minus) čuoggá juohke boasttu vástádusas.

Joavku mas loahpas eanemus rivttes vástádusat/čuoggát, lea vuoitán.

Gažaldagat

Atmosfeara – eatnama áibmogeardi

1. Mii lea atmosfeara?
2. Makkár gássat leat atmosfearas?
3. Manne lea atmosfeara dehálaš midjiide geat orrut eatnama alde?
4. Makkár gássa uhcána go joavdá allelii atmosfearii?
5. Mii lea namma dan sfearas mii lea lagamus eatnama?
6. Mii šaddá troposfearas, ja maid mii vásihat/dovdat juohke beaivvi.
7. Manne lea stratosfeara dehálaš?
8. Mat leat fossiila boaldámašat?
9. Mo liggejuvvo eanaspábba?
10. Manne šaddá eanaspábba lieggaset?
11. Makkár váikkuhusat leat globála liekkadeamis?
12. Mii lea ON - dálkkádatpanela?

